

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

třináct žen a mužů se sešlo v Bruselu, aby posoudilo žádosti o nejprestižnější evropský vědecký grant – European Research Council (ERC) Advanced Grant. ERC uděluje granty také vynikajícím mladým vědcům, do čtyř roků od Ph.D., a mladým pokročilým vědcům (12 let od získání Ph.D.). Advanced grant pak vědcům poté, co jsou uznávaní za špičku ve svém oboru. Seděl jsem v komisi pro neurovědy, kliničtí neurologové jsme byli dva, všichni ostatní byli neurovědci v základním výzkumu. Musím se přiznat, že řadě moderních technik nerozumím, přesto posuzování projektů a zasedání komise bylo velmi zajímavé. Obávám se, že mezi čtenáři těchto řádků nebude mnoho těch, kteří by měli naději uspět. Přesto bych se s vámi rád podělil o to, co jsem se na zasedání panelu dověděl. Může vás to inspirovat, až budete psát grantový projekt, i když jen na národní úrovni. Možná můj editorial bude číst někdo, kdo se jednou pokusí ERC grant získat... Posuzoval se projekt a osobnost navrhovatele. Navrhovatel především podle kvality publikací za posledních deset let a jejich relevanci pro projekt. Třeba přehledový článek publikovaný v Nature moc nepomohl. Kriticky se pohlíželo také na publikace, většinou multicentrické, se spoustou spoluautorů (Jaký je konkrétní podíl žadatele na práci? Opravdu kreativní, nebo spíše jenom manažerský?). Kolik vychoval Ph.D., postdoků, jak uspěli v dalším profesionálním životě? Osobnostní profil roztřídit moc nepomohl, téměř

všichni navrhující byli v čele svých oborů. Tedy pár postřehů, které se můžou zdát banální, ale ani nejlepší hlavy v neurovědách se jich ne vždy držely – a grant nedostaly.

Celý projekt, i každá jeho část, musí být podpořen hypotézami. Proč plánuji právě tohle a jak to chci provést. Zkusím a uvidím – i já to tak rád dělám – nemá šanci. Fishing expedition – rozhození sítí, ve kterých se chytí zajímavý výsledek – znělo v prostředí vědců základního výzkumu jako sprosté slovo. Hypotézy musí být věrohodné, opřené o dosavadní výsledky. Jsou technologie, které plánuje použít, nejmodernější a nejlepší? Je jejich použití k dosažení očekávaného výsledku optimální? Zaručují, že výsledek bude opravdu objevný (novelty – pro posouzení zásadní veličina)? Plusem je, když výzkum povede také k rozvoji a inovování použitých metod. Jsou kohorty vyšetřovaných dostatečné k získání kýženého výsledku? Například genetická studie, která plánovala sběr vzorků od 100 000 lidí, nebyla přijata s tím, že tento počet nemusí stačit. Pokud bude autor podávat znovu, měl by své počty podepřít analýzou genetického statistika. Navrhovatel musí být schopen výzkum provést, což prokazuje svými publikacemi, svým životopisem a vědeckou kvalitou svých spolupracovníků. Panel často diskutoval otázku „high gain – high risk“. Je cílem výzkumu dostatečně významný objev (high gain)? Tak významný, že stojí i za velké riziko neúspěchu (high risk)? Jak se dá riziko snížit (de-risking strategy)? Rizika je třeba přiznat, jinak návrh není věrohodný.

Ve dvou kolech jsme posuzovali 95 projektů, nakonec vybrali 10, mezi které se rozdělilo 24 milionů Euro, přes půl miliardy korun. Tedy asi desetiprocentní úspěšnost. Neprošel ani jeden čistě klinický projekt.

Z vídeňského letiště jsem se vracel sněhovou vánicí. Stála D1, Olomouc neprůjezdná, z Bratislavy jsem nakonec levým pruhem projel a dojel. Netroufl jsem si přepnout rádio, abych zachytil případné hlášení o nehodách, takže jsem si vyslechl povídání fotbalistů, kteří kdesi prohráli důležitý zápas. Řeči fotbalistů nepatří k mým oblíbeným pořadům. Uvědomil jsem si, že pravděpodobnost dosažení vrcholu (poháru, mistrovského titulu) nebude příliš vzdálená od oněch deseti procent úspěšnosti ERC grantů. Naše vědecké snažení má také prvky hry; když se pokoušíme objevit něco skutečně nového, tedy ne jenom splnit publikační požadavky, můžeme uspět anebo také neuspět. Pravděpodobnost získání grantu připomíná hru... Fotbalisté říkali, že fotbal je jenom hra a podobné fráze a nakonec, že si ten zápas přes prohru užili. Opravdu užili. Nevím, zda se jim dá věřit, ale obávám se, že žádný z vědců si svoji marnou práci „neužil“. Neúspěch si neužíváme, o to více je opojný úspěch, když nám skutečně výzkum vyjde. I věda je hra. Možná, že právě proto se pouštíme do dobrodružství výzkumu.

Na vaše příspěvky se i s redakční radou těší

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc.

předseda redakční rady